

Politisk notat – Forskningsetikk

Vitenskapen er i dag utfordret av flere forskningsetiske dilemmaer som følge av samfunns-messige og forskningspolitiske endringer. En økende byråkratisering og rettsliggjøring av forskningsetikken kan potensielt innsnevre forskningens og forskernes autonomi.

AYF mener at forskningsetiske vurderinger er en sentral del av diskusjonen om fri og uavhengig forskning. Forskningsetikk er et institusjonelt ansvar. De viktigste tiltakene for å øke oppmerksomheten rundt temaene er åpen dialog og krav om opplæring i forskningsetikk hos forskningsledere og i forskerutdanningen.

AYF vil trekke frem følgende:

Fri og uavhengig forskning

Den frie og uavhengige forskningen er en grunnpilar for et kunnskapsbasert demokrati, og dermed et område som krever kontinuerlig oppmerksomhet, refleksjon og offentlig debatt.

Forskning under press

Press fra kollegaer eller veiledere kan være svært problematisk for yngre forskere. Maktmisbruk kan også forekomme fra finansører eller oppdragsgivere, der næringsinteresser eller politiske føringar påvirker tolkning og publisering av forskningsresultater, noe som i ytterste grad fører til sensur av forskningen.

Infrastruktur

En kjent infrastruktur for forskningsetikk er svært viktig for å beskytte yngre forskere og andre i en utsatt situasjon, eksempelvis i møte og/eller konflikt med aktører hvor maktforskjellen er betydelig.

Etiske gråsoner

Sekkebetegnelsen «diskutable forskningspraksiser» inkluderer de mange gråsonene som befinner seg mellom juks og uredelighet på den ene siden og «perfekt» forskning på den andre siden. Diskutabel forskningspraksis kjennetegnes av at reglene kan være uklare, og at det er uenighet om terskelen for å anse noe som etisk uforvarlig. Yngre forskere i sårbare stillinger kan ha færre muligheter til å varsle om problematiske forhold.

Medforfatterskap

Særlig for unge forskere kan det oppstå diskutable forskningspraksiser i forbindelse med å avgjøre medforfatterskap. Årsaker er blant annet makthierarkier, usikker arbeidssituasjon og høyt publiseringspress. For yngre forskere som opplever press når det gjelder medforfatterskap, kan det være vanskelig å varsle, og det kan være uklart hvem man skal varsle til. Samtidig kan dette i betydelig grad påvirke forskernes videre karriere.

Etikk og jus

Etiske problemstillinger berører også lover og juridiske retningslinjer. De nye personvernreglene har også forskningsetiske konsekvenser. Det er også viktig å unngå utilsiktede konsekvenser der juridiske retningslinjer kan begrense forskningspraksis og metodebruk på en uheldig måte.

Akademiet for yngre forskere

– en tydelig stemme i faglig og forskningspolitisk debatt